

Y Lleuad a'i chydymaith (020109)

Gyrru adref hen grwydryn?
Heno dros fro a dros fryn
Yn dy wen weli Wener;
Llywydd a fydd am awr fer.

(Ymgais *numero uno*! Y Lleuad a Gwener yn agos at ei gilydd ar ddiwedd 2008)

Alwen (020109)

Mae grisial lle bu'r Alwen,
A rhos dlos dan rewlyd len;
Ias y gaeaf yn gafael,
Ac mae'n haf mewn cwmni hael.

(Cerdded o gylch yr Alwen gyda Robin a'r criw ar Ddydd Calan 2009)

Nadolig (020109)

Yn llawen ar ddydd ein Llywydd - a gwyl
Y geni rydd adenydd,
Cwyd y gred fel ehedydd!
Ond y cnawd yw ffawd pob ffydd.

(Gobaith yn diflannu unwaith eto wedi hoe'r Nadolig)

Taid Ty'n Y Wern (010209)

Ers tro yn bencampwr straeon - o hwyl
A helynt hen borthmon,
Ym myw pob lliw y teulu llon
Gaf eto gofio Eyton.

(I gofio am Taid; ges i docyn llyfr wrth Gaynor ar ol codi'r canu yn yr angladd; prynais Odliadur)

Myfi (010209)

A deimli rymoedd myfiaeth - trachwant
Yn trechu'r ddynoliaeth?
Arian gau o'r werin gaeth,
Yf o lif gyfalafiaeth!

(Y wasgfa arianol ar ei waethaf yn 2009, a rhwystredigaeth am dwpdra Shell)

Godre'Graig (010209)

Yn wyddon ar wawrio 'nyddiau - torrodd
Taren rym fy maglau.
Nawr mae mor dwym yn rhwymau'r
Graig glyd, o'r byd, a'm hoff bau.

(Rhywbeth i lenwi ffram yng Ngodre'rGraig)

Huanfa (080209)

I ganolbarth gain Alban - mae Auchter
Muchty'n hoffus dreflan,
I'n ffrindiau cu mae'n huan,
Braf fel mel yr haf yw'r man.

(Cysgu dros nos 'da Eryl a Rob cyn cyfweliad Katrin yn St Andrews ar 11 Chwefror 2009)

Niccolo (180209)

Nefolaidd Machiavelli - tasai'r
"T'wysog" heb ei eni,
Byddai'n buddion yn boddi
Yng ngwaed oer dy angau di?

(Darllen "Y Tywysog" gan Machiavelli tra'n ymweld â Phrag)

Puro (190209)

Cilcyn i gynnau coelcerth - i wared
Y werin o'r diwerth.
Ond i'r neb fu'n llond ei nerth,
Pair i adfer y prydferth.

(Anobaith sefyllfa economaidd a chymdeithas yn gyffredinol yn mynd yn drech na fi!)

Harrachov (200209)

A'r erwau'n wyn mae'r eira'n annwyl - nef
I'r nifer sy'n disgwyl
Gwers deinameg cyn egwyl
O win ar y ffin a Phwyl.

(Cofio'r tridiau yn sgio yn Harrachov ar y ffin a Phwyl yn yr eira mawr - yr eira a'r sgio'n ddibaid, a'r gwin twym yn llifo!)

Gyrru (010309)

Gwyri'n hwylus drwy gorneli - stormus
Dros darmac fyth byddi!
Rheola'r seiniau rali:
Rhydd y taw dy drwydded di!

(Katrin yn dysgu gyrru - cynghanedd draws ym mhob llinell!)

Gyru'n ol drwy gorneli - a'i stormus
Darmac, bydded iti
Yr hwyl ar ol y rali!
Rhwydd y daw dy drwydded di!

(Gwelliant gan Robin 20090301 - well gen i'r gwreiddiol, maen herio mwy)

Stadiwm Liberty (20090305)

Abertawe biau'r tywyrch - wyneb
I wynion yr Elyrch;
Olrhain chwarae cain yw'r cyrch,
Gwir eiconig yw'r cynnyrch.

(Meddwl am fynd i weld y Swans yn erbyn Crystal Palace yn y Championship, ar ol iddyn nhw dod yn ol o ddwy gol i lawr i gael gem gyfartal yn Derby y noson o'r blaen)

RADAR Cariadon (20090321)

Uffern achwyn ffroenuchel - a mwydro
Yw modrwy mewn bogel!
Anoeth dwyn genethod del,
Gwell dewis un gall, dawel!

(Ymgais bod yn ddoniol. Duw a wyr pam y dewisais y pwnc. Robin yn son fod $d+d=t$ i rhai ond nid iddo fe)

Bwydo'r canibal (20090327)

Molawd cnawd yw can Idwal - ei glwyfog
Ysglyfaeth yn fwytal
Organaidd, oer i gynnal
Cinio bach i'r canibal

(Dydd Sadwrn 21 Mawrth es i 'da Katrin i Gricieth. Ei her i mi oedd creu englyn am ganibal. Cofiasom am siwrnai un tro i Gwm Idwal yn Eryri - a dyna'r hanes yn dechrau: Mae Idwal yn canu clodydd y canibal ac yn mynd a thamaid iddo i gadw'n dawel - fel fi a chanibal Shell)

Sul Y Palmwydd (20090406)

Yn nagrau oriau unigrwydd - daw grym
Dy groes, Iesu'n Harglwydd,
O gofio'r salm a'r palmwydd;
Ceraist a rhoddaist yn rhwydd.

(Dechreuais ar hwn yn ystod pregeth Sul Y Blodau)

Ynys Hedd (20090417)

Ar draeth ochr draw i'r dref - anadlais
Hen odlau fu'n adlef
Yn naddion byd anaddef.
Es o'r niwl yn nes i'r nef.

(Ar ol darllen Ynys Hedd gan Crwys ... o Gwm Tawe wrth gwrs! Dwi 'di gwneud ton ar gyfer y pedwarawd i eiriau Ynys Hedd, ac fel epillog byddwn yn canu:

Anadlais hedd yn adlef
Ar draeth ochr draw i'r dref.
O naddion byd anaddef,
Es o'r niwl yn nes i'r nef

... neu debyg!)

Dant Y Llew (20090420)

Enw crand ar flodyn croendew - carreg
Mewn corwynt a llwydrew,
Yn gerflun uwch y gweirflew:
Haint y llawr yw dant y llew!

(Ar ol garddio yng Ngodre'rGraig a thynnu mil ohonynt o wair y lawnt!)

Scott a Kelly (20090424)

Curo'n llon mae calon Kelly - a'i gŵn
Yn gwenu amdani,
Paradwys yw priodi
Y dyn i droi dau yn dri!

(I ddathlu priodas Kelly (merch fy nghefnder o'r Rhondda) a Scott yng Nghaerdydd ar Mai 23 - ysbrydolwyd wedi cwrdd a'r prifardd yn ei siwt ar lwybr Brynhyfryd)

BrenhinesYGwyddorau (20090506)

Rhodd annwyl yw barddoni - Er mantais
Rhamantus yr odli,
Moethus mwyn yw maths i mi:
Rhagluniaeth o raglenni!

(I esbonio paham mai'r ystadegau nid yr odli cafodd fy sylw'r penwythnos diwethaf!)

Deall (20090511)

Diben dod i ben y daith - nid dychryn,
Ond dechrau gweld cywaith
Sawdd ym mer yr oesoedd maith:
I orffen, pawb yn berffaith.

(Duw a wyr beth oedd yr ysgogiad, oeddwn yn hapus fy myd yn ysgrifennu hwn!)

Twm (20090514)

Calon a'i drons mewn cwlwm - yn gadarn
Dan godwm afreswm,
Yn berlen sy'n llawn bwrlwm,
Fflam y tad a'r fam yw Twm.

Calon a'i drons mewn cwlwm - ond ceidwad
Cadarn adeg codwm,
Cennad mwstwr a bwrlwm,
Fflam y tad a'r fam yw Twm.

(Penblwydd Twm ymhen ychydig ddyddiau - ceisio dal y ffaith ei fod yn ddidrefn, yn feddyliol gryf ac yn annwyl ar yr un pryd)

Cwrdd (20090520)

Amser i adfer yw'r oedfa - defod
Ufudd teulu Adda,
Awr ber i dorri bara
A gweld dyn drwy'r Bugail Da.

(John Gwilym Jones yn dweud mae myfyrio, cwrdd a chanllaw'r Beibl yw sail bywyd moesol)

IaithYDê (20090526)

Mae hwntw yn wilmentan - yn citsho,
Moyn cwtsho a chônan,
Yn wêro lot a wâre lan;
Clywaf, cofiaf y cyfan.

(Twm wedi mynd i aros 'da Dadcu - hiraeth ar y tad)

MerchYFfair (20090527)

I brynu hoen y BRUNETTE - un ffroesen
Ffair hyson mewn PUNNET,
Râs o iâs tu ôl i'r iet:
Hen grempog drodd yn GRUMPET!

I brynu hwyl 'da'r brwnét: un o ffroes
Ffair Rhos, os hoffet
Râs o iâs tu ôl i'r iet,
Y crempog efo'r crympet!

I brynu hwyl 'da'r brwnét: un o ffroes
Ffair Haf, ac mi ddylset
Gael ras iâs tu ôl i'r iet:
Y crempog ddyrru crympet!

(O faes Eisteddfod yr Urdd ger Canolfan Y Mileniwm)

Adolygu (20090530)

Pwysau prin pasio praw - onid galwad
O goleg sydd gerllaw?
I fun ddewr, yn fuan ddaw
Llonder o'r dwyster distaw.

Pwysau prin pasio praw - ond cei alwad
Y coleg, wyt ddeunaw!
Benyw deg, buan y daw
Llonder o'r dwyster distaw.

(Katrín yn adolygu ar gyfer lefel A)

Pedwarawd (20090607)

Salam rwydd â'r sawl amryddawn - canu
Cynnil tyf fel gwinrawn,
Cywir odlau, cariadlawn
Hwyl yn wir, a theimlo'n iawn!

Pedwarawd (20090607)

Salam rwydd â'r sawl amryddawn,
Canu cynnil fel gwinrawn,
Cywir odlau sain cariadlawn,
Hwyl yn wir, a theimlo'n iawn!

(Ymarfer 4awd yn codi calon yn ddi-ffael - I dôn Stuttgart)

ColliDad (20090709)

Daeth dy fywyd, a byd, i ben - angau
Fy angor a'm hawen.
Yn gorffwys wedi gorffen,
Byddi gyda mi. A-men.

CyngerddYrUndeb (20090719)

Gwenir ar Einir ac Ann - rheolwyr
Yr Aelwyd a'r Adran.
Daw pob llwydd yn rhwydd i rhan
Cewri aur corau arian!

(I ddathlu llwyddiant Cyngerdd Undeb Yr Annibynwyr a gynhaliwyd ar 17 Gorff. gyda'r adran a'r aelwyd yn flaenllaw.)

TorriPerth (20090720)

Antur pur torri perth - dwli difa
Dail diafol diwerth!
Clyw fy llef, Duw nef, am nerth -
Un anfad yw'r pren anferth!

Natur poen yw torri perth - yn difa
Dail diafol diwerth!
Clyw fy llef, Duw nef, am nerth -
Un anfad yw'r pren anferth!

(Wedi treilio oriau yn torri'r berth heno! - Robin ddim yn hoffi gair cyrch 4 sillaf)

Adfywiad (20090722)

Tawel yw'r capel a'r cwrdd - Tyrd allan,
Hen gwpan, o'th gwpwrdd!
Cwffia! Cwffia nes cyffwrdd
Â blagur Beibl ger y Bwrdd.

(Galw am adfywiad moesol a Christnogol)

Alaw'rGlaw (20090730)

Yr haul ar ffo o'r aelwyd - cwyd achwyn
Cadachau ag annwyd.
Try ffars yn stori arswyd
Pan ddaw alaw'r glaw i Glwyd.

(Glaw mis Gorffennaf yn alegori i dristwch y teulu. Meddyliais am "A'r wers? Mae'n stori arswyd" am y drydydd llinell hefyd, ond mae "ffars" yn llawer ddyfnach - ac yn rhoi cyng. lusg i'r bennill!)

ColliDad (WrthRobin20090728)

Mae 'na ddwyster nas sieryd - a galar
Na all y galon ddwedyd
Un gair, rwy'n fudan i gyd;
Gwag wyf, wyf argae hefyd.

Arwyn (20090805)

Wyt arwr, Robat Arwyn - cerddor
A rheithor Côr Rhuthun,
Hogyn du a gwyn a dynn
Y nwyd o enau nodyn.

(I Arwyn ar ôl arwain y côr am y tro cyntaf yn yr Eisteddfod)

YGriafolen (20090806)

Crefa olau criafolen - aeron
Euraidd olau'r heulwen,
Lapia'r haul holl ddail y pren,
Daw hwyl i droi tudalen.

(I gofio ymweliad Eryl a Rob adeg Eisteddfod y Bala, cerdded i'r Ganolfan Grefftau a gweld criafolen yn ei gogoniant)

SinicBachYBala (20090807)

Ai hwyl yw Gwyl y Galon - hen geidwad
Y Gadair a'r Goron?
Yn enw dysg, nid yw hon
Ond gwae dan draed y drudion!

(Ymateb i Alwyn Humphries yn malu awyr o Faes Eisteddfod Y Bala)

Adfer (20090809)

Yn dawel, daw y duwion - yn feirch
O fôr Afallon,
I adfer, yn dyner don
I'm mywyd o amheuan.

Iznájar (20090813-19)

Lloches i'r olewydd llachar - llwyni'n
Seboni Sbaen liwgar.
Creulon yw'r galon a gâr
I achwyn am Iznájar.

Iznájar di-gloc-larwm - yn ystod
Siesta gwlan cotwm,
Wedi'r cwsg cyfodir cwm
Sy'n berl o swyn a bwrlwm.

Yn berlen wych mewn sychder - yn ferw,
Bydd farw ag amser.
Dofi'r haul, dyfrio yw her
Ei rhosdir yn ei graster.

Craster yn gartref i'r Cristion - Suliau
Yw seiliau'r brodorion.
Teg anian y tai gwynion -
Gwlad o haul y Tad yw hon.

Saer oedd tad y gaer a'r twr - etifedd
Tyfiant y Rhufeinwr
Oedd heb fargen â'r Henwr -
Yn ôl i'r mosg elai'r Mwr.

Hedfan o'r Mwriad i'r Wladfa - paithau
Poethion Patagonia
Ym mynwes noethni Cesna;
Ogof bryd, ac fe barha.

Ogof yn dwyn atgofion da - gwirion
Haid Granada smala;
Caerau hen Antequera;
Cael hoe ym Mota Alcalá.

Diwedd i'r hoe a dyddiau'r ha' - hasta
La vista, España!
O fri Andalucía
I Walia wen ag holá!

(Iznájar yw enw'r pentre yn Andalucía lle treiliom ein gwylliau haf. Anghaniadau: Iznájar = ith-NA-char; Mwr = mwwr; Cesna = CES-na; Granada = Gran-AD-a; Antequera = ant-i-CWER-a; Alcalá = al-cal-A; Andalucía = and-al-us-I-a; holá = ol-A)

LefelA (20090822)

Ar ddresel dy lefel A - mae cychwyn
A therfyn i'th yrfa.
Aeron 'ddoe wnaiff 'fory'n dda
Nawr cân dy gân a gwena!

Tyrd i ganfod her dy gynfas - a gwên
I ganol cymdeithas,
At nawn dy ddawn i'r ddinas.
Cwyd dy rwyd o Glwyd i'r glas.

(Katrin yn llwyddo â'i lefel A ac yn dechrau meddwl am ei blwyddyn gyntaf (glas) yng Nghaerdydd (adar gleision))

YPianydd (20090825)

Clyw y briw sy'n fyw a braen - swn Natsis
Yn atsain ar feddfaen.
Iddew'n stensh a'i eiddo'n staen -
Eithr hil, maeth yr Almaen.

Hil yw brol y bwystfil braen - swn Natsis
Yn atsain ar feddfaen.
Iddew'n stensh a'i eiddo'n staen -
Yn chwil o'i hil mae'r Almaen.

(Ar ôl gwyllo'r ffilm Y Pianydd gan Roman Polanski yn seiliedig ar hanes pianydd yn geto Warsaw)

OlionOlwen (20090827)

Tan do aur ty tandwri - yn welw
Aeth Olwen, gan boeri
Croen o'i chyri oen a chri:
I'r brain â'r biriani!

(Katrin a fi yn breuddwydio am fwyd yn ystod y siwrnai i lawr i'r de)

Godre'rGraig (20090901)

Camau taeog Cwm Tawe? - tir aflwydd
Cartrefle'n y Godre?
Na! Nid tranc y llanc yw'r lle
Ond burum, cennad bore!

(Cyfyng gyngor am GG; ceisio meddwl beth sydd orau i'w wneud â'r tŷ)

Maddeui! (20090903)

I bwytho'r rhwyg â Bethan - yng ngalar
Fy ngalwad, wyf wantan!
Wyf leddf, a'm greddf yw griddfan.
Gwnei faddau'm mau yn y man?

(Tynnu coes Bethan Tomos ar ol alwad ffon difyr! "Maddeui? Maddeui yn y man?" oedd yn wreiddiol, on RLI yn dweud mai r sill yma "ma-ddeu-i")

Torri'nRhydd (20090905)

Dy gân ar dân yng Nghaerdydd - yn rhannu
Yng nghanu Senghenydd.
O danio cei rhwygo'n rhydd,
O rannu, troi'n arweinydd.

(Meddwl mwy am Katrin yn y ddinas fawr)

YCapel (20090906)

Gwelw hirnos galarnad - gwyngalchaf,
Cwyrhaf teml cariad.
Byw yw ty ein Duw a'n tad
Â dolur drwy'r adeilad.

(Adwaith i bregeth ym Mhendref - y gweinidog yn sôn fod rhai yn hepgor gwasanaeth am eu bod yn teimlo'n drist o fod yn y capel)

EmynCoffa (20090922)

Ai cyffordd emyn coffa? - ai pen taith
Yw Pant-teg i'r chwildra?
Diwedd dwys i'r dyddiau da
Ai nawr yw gwawr y gwella?

(Emyn coffa dad dydd Sul ym Mhant-teg; Katrin wedi mynd i Gaerdydd; chwilio am oleuni)

YRebel (20090924)

Arian byw nid 'deryn bach - yw Robin
Rebel f'addysg bellach.
Caf allu o'n cyfeillach
I oedi, ac odli'n braf!

(Diolch i Robin am rhoi'r amser i'm helpu i englyna - a llais i mi fynegi fy nheimpladau)

Celain (20091009)

O banic, awn yn benwan – o goelio
Y gelain yn datgan
Genynnau'r egwan anain.
Ai dynol yw'r dwyfol dân?

(Katrin yn llewygu wrth gwrdd a'i "chorff", am y tro cyntaf. "Nid ergyd 'nabod organ" yn wreiddiol fel llinell olaf)

Gwrandawr (20091029)

Â'i well yn bell o bwyllo - yn lleddfu
Y lladdfa heb frwydro,
Dyn y Tri yn Un pob tro
Yw ffrind sy'n hoff o wrando.

(Colli swyddi yn Shell yn cymysgu â phregeth John Gwilym Jones ym Mhendref, fod grym gwrandawr yn fwy na'r holl siarad.)

DailYrHydref 20091031

Dônt fel ton yn llon eu llef - aeth yr haf,
Yn ei thro, am adref.
Breuddwydion yn nofio'n nef
Rhaeadrau dail yr hydref.

(Mynd am dro yng Ngodre'rGraig ar hyd yr hen rheilffordd).

GweldHadau (200901101)

Cau llygad a gweld hadau - wy a sberm
Yn y Sbaen am wyliau,
Nos o hwyl a chynnes hau
Yn enw eu genynnau!

(Robin yn gosod y pwnc, ac adolygu bywydeg Twm yn gosod y trywydd!)

Tân gwyllt! (20091107)

O winllan ger y Fenlli - megis swyn
O'n cadwyn rocedi:
Ysbryd rhydd a sbri di-ri!
Nesawn! Nesawn! Mae'n nosi!

(Twm a fi yn edrych ymlaen i fynd i Foel y Fenlli gyda Robin, Gwern ac Erin i gynnu rocedi ar noson tân gwyllt)

Ac a fydd byth (20091109)

Di-derfysg a di-dyrfedd - yn ddi-arf
Di-ddarfod gyfaredd.
Di-droi wr di-drai ei hedd,
Di-ddau yw a di-ddiwedd.

(Ar ôl pregeth Graham Floyd yn Mhendref y Sul diwethaf, adnodau o'r Hebreaid wi'n meddwl - a fu, y mae, ac a fydd ...)

MIT (20091120)

I ddinas y gwyddonydd - ym Moston,
Ymestyn adennydd
Ac ysgwyd y rhwyd a rydd
Aur o erwau'r lwerydd.

Wyneb ystyr yw Boston - hafan siwr
Afon Sior ei chalon.
Cymaint ei braint bod ger bron
MIT, ym myd duwion.

(Cael y teimlad o fod yn rhan o fyd sy'n datblygu yn MIT ym Moston, ar lan afon Sior.
Ymwelais â'r adran beirianeg elctronig lle bu yn o'r ystadegwyr mawr o'r enw Shannon
yn gweithio)

Awen (20091122)

Fel coflaid, gafael cyfle - i adrodd
O Odre'r Graig, gwynfe
Yn alaw'r afon Tawe
A chaniadau doeau'r De.

(Ymweld â Godre'r Graig yn codi awen!)

Awen (20091122)

Fel coflaid, gafael cyfle - rhoi geiriau'r
Graig Arw, fy nghwynfe,
Ar alaw'r afon Tawe
Fel caniadau doeau'r De.

(Robin ddim yn licio'r toriad yn yr ail linell; hon yn osgoi hynny)

Ansicrwydd (20091128)

Teimlaf wawl y diawl bach du - yn esgor
Ar gysgod a dallu
Deall iawn, nes ddyfod llw
Angylion sy'n fy nghelu.

(Darllen Tudur Aled i gael syniad am y linell olaf!)

PikkuJoulu (20091129)

Ar y Ffindir seilir sylw - nefoedd
Hynafiad tir Turku,
A'i gwneled diniwed nhw
Yw calon Pikku Joulu.

(Dathlu Pikku Joulu - Nadolig Bach y Ffindir - gyda Huw a Bethan. Turku yw'r dref lle roedd Bethan yn byw yn y Ffindir. Mae'n rhaid cywiro'r sillafu Ffineg)

Tlodi (20091129)

Yng nghanrif yr anghenraid - y llesgedd
Yn llosgi ein llygaid,
A heriwch chi'r llwch a'r llaid?
Nid ynys ydyw enaid!

(Ar ol pregeth Mr Floyd brynhawn Sul)

Aderyn (20091203)

Ag urddas yn ein gerddi - y cantor
Cyntaf i'w drysori,
Yr un fath â chath a chi
Ag adain yn ei godi.

(Adar y bore'n canu'n yr ardd - y linell olaf gan Gwenallt, bron a bod)

SiopaNadolig (20091203)

Râs hapus tymor siopa Nadolig
A dwli marchnata -
Po hwyred mae yn para -
Popeth newydd, dedwydd, da!

(Y linell olaf yn ysgogi'r gweddill ymhen tair muned! Wyrld Recod!)

YParc (20091205)

Gwelaf Garreg-Yr-Afon - yn gadarn
Geidwad i'n chwareuon.
Annwyl graig y criw pel-gron
Yn gafael llw atgofion.

(Carreg-Yr-Afon yw'r parc yng Ngodre'rGraig lle'r oeddwn ac yr ydym yn dal i chwarae!)

NidWy'nGofyn (20091208)

Arlwy mud yw'r perlau mân - o gyfoeth
Daw gofid o bobman,
Ond tôn a fodda'r cônan:
Gelyn loes yw'r galon lân!

(Aralleiriad o'r emyn)

DrosLadd (20091208)

Â'r byd i gyd yn gwaedu - er y sôn
Gresynnaf o gredu,
Yn hoglau noeth y gelyn hy,
Mai'r rheswm yw yr Iesu.

(Newyddion am Affganistan ayyb a'r meddwl yn crwydro i'r "cyfiawnhad" dros rhyfel)

Mudo (20091210)

Sioned, Mared a Mirain - â'r cyntaf
O Landaf i Lundain.
Rhyddid a rhoddid i'r rhain
I foli deri'r dwyrain.

(Wedi clywed Mirain Haf yng nghyngerdd y côr nos Sadwrn, a'i bod hi wedi symud i fyw i Lundain)

Chwant (20091213)

A wêl y byd â'r golau bant? Yn noeth
Fel neithiwr gorweddant;
Yn ddryslyd o'u chwyslyd chawnt
Mae'r ddau yn rhwymau rhamant.

(Jana'n tanio'r dychymyg!?!)

NadoligGwyn (20091220)

Odlau coll Nadolig gwyn - yn goflaid
Sy'n gyflawn dros Rhuthun,
Erys hud y grasau hyn
Fel heddiw hyd y flwyddyn?

(Dihuno i weld eira, mynd am dro gyda Twm a meddwl fod y byd yn ei le)

DiweddYrEira (20091223)

Codwm a'r cwm mewn coma - myfyrdod
I'w ganfod mewn gwynfa,
Elor arian plu'r eira
Yw da bo drud byd yr iâ.

(Gweld yr eira'n diflannu'n araf deg)

Boiler (20091225)

Mae criw'r Williams bob amser - yn dwli'r
Nadolig a'i ffraethder,
Cânt fwynhau trysorau'r sêr
Heb olau yn eu boiler!

(Boiler Huw Warrington wedi torri ar ddydd Nadolig!)

Disgyrchiant (20091226)

Oes gorchwyl fel disgyrchiant? Heb wifrau
Na ffiniau i'w ffyniant,
Gwlaw o'r nef a ddaw i'r nant
Heb blws na minws, mynnant!

(Darllen anrheg Nadolig wrth Katrin; llyfr ar sut i feddwl yn athronyddol am bethau!
Rhyfeddol nad oes neb yn deall sut yn gwmws mae disgyrchiant yn gweithio)

Amser (20091227)

Dirgelion ymson amser - ni all hyd
Na lled goelio'i geinder,
Y cloc 'di celu'i wacter,
'RHen ystryw o glyw y glêr.

(Pennod arall o lyfr Katrin, yn gofyn "beth yw amser?")

Gwyliau'r Fari (20091229)

Bydd y lonydd eleni - yn dawel
Ac yn dywyll hebddi;
Ond diwyd ei hysbryd hi:
Gymru! Daw 'fory'r Fari!

(Y Fari Lwyd yn cael hoe yn 2009; "Daw 'fory, cwyd Y Fari!" yn proestio, ond "fory'r" yn achub y bai!)

Dagrau'r Doeth (20091231)

Gwyro cân â geiriau coeth - annwyllo
Manylion a chyfoeth,
A rhaid tanbaid y tinboeth
Yw dechrau dagrau'r doeth.

(Socrates yn dweud ei fod yn gwybod dim o ran gwybodaeth, ond eto i gyd yn cael ei weld yn ddoethur)